

KRÁL ARTUŠ

aneb

Britská čest

Semi-opera o pěti dějstvích

Hudba: Henry Purcell (Z628)

Text: John Dryden

1691

Král Artuš

Oswald, král Kentu, Sas a pohan

Conon, vévoda z Cornwallu, vazal Krále Artuše

Merlin, věhlasný kouzelník

Osmond, saský kouzelník, pohan

Aurelius, Artušův přítel

(**Albanact**, velitel Artušovy stráže)

Guillamar, přítel Oswaldův

(Ženské role:)

Emmelin, dcera Cononova

Matylda, její služebná

Filidel, duch povětří

Grimbald, duch země

důstojníci, vojáci, zpěváci, tanečníci atd.

Místo děje: Krajina v Kentu

Český překlad: © Vladimír Chytil

2010

vladchytil@seznam.cz

[1 - Prima musica]
[2 - Seconda musica]
[3 - Aria]
[4 - Overture]

DĚJSTVÍ I.

1. scéna

(Vstoupí Conon, Aurelius, Albanact.)

- CONON **Jedno je jisté:** dnešek rozhodne,
zda Artuš udrží britské žezlo.
- AURELIUS Jinak se ho zmocní ruce vetřelců!
Artuš a Oswald – jak rozdílné „zboží“
budou dnes vážit misky Božích vah!
- CONON V deseti bitvách zahnali jsme pryč
barbarské Sasy, zpět dobyli svou vlast:
Británie jak země po přílivu
svou milou tvář vstává ze zlých vln.
Z údolí Severnu až k této pláni
my bili jsme je do zbabělých zad;
pak dlouho se tu Sas neukázal.
Ostudnou ranou ťali jsme jim hřbet,
oni se jak hnis plazí zase zpět;
tfuj!, ta lůza snad nemá nikde stání!
- AURELIUS Vybrali jsme pro dnešní bitvu vhodný den?
Čím je člověk starší, tím více chápe,
že jsou dny šťastné, jiné nešťastné.
- CONON Je to tak. Dnes je ale svátek
patrona našeho Ostrova; a ten je
světec a voják v jedné osobě.
- AURELIUS No jasně, chápu! Den svatého Jiří
z Kappadocie! **Asi to tak bude,**
ve víře se já nevyznám. Jsem voják,
zřídka kdy čtu si církevní kalendář:
sem tam nějakého svatého prostě
zasklím. Jedno vím: Jiří je gentleman,
a mně, vojákovi, rád odpustí.
- CONON Dnes bude Oswald bojovat jak lev.
- AURELIUS Co mu zbývá, má poslední šanci.
Pověz mi: Co je ten Oswald vlastně zač?
Já jej potkal jednou, a stačilo to.
Šel jsem za ním a sledoval jej zblízka,
což tedy není dvakrát zdvořilé;
jdem takhle oba po cestě za sebou
a náhle se ten divoch otočí,

vrhne se na mě, dvě facky mně dá...
Snad mi chtěl s láskou připomnět, že se
nechovám zrovna jako křesťan.

CONON To bude ta jeho „dobrosrdečnost“...

AURELIUS No jo, syn národa svého – Němec!

CONON Je mstivý, hrubý, násilný, pyšný;
když si umane, nic s ním nehne.

AURELIUS **Parchant!**
Je jak zuřivý pes! Mor na něj! A sifl!

CONON Nátura divná! Právě tak se choval
na mém dvoře, když nadbíhal mé dceři,
mé krásné, avšak slepé Emmelin.

AURELIUS To bych mu ani neměl tak za zlé,
že se dvořil dědičce Cornwallu:
dědičky jsou přece všechny úchvatné.
Ale že chtěl krásnou slepou Emmelin,
to od něj nebyla sázka naslepo!
Co prohrál v lásce, válkou si chce vzít.
Její srdce však stejně získal Artuš,
a dřív, než se jí Oswald začal dvořit!

CONON Z tvých úst, příteli, zní často jméno “Artuš”:
jméno, které já vždy vyvolím si,
a nejen z úcty ke Koruně, jíž jsem
jako vévoda z Cornwallu zavázán;
to jméno zvolím ze všech lidí v světě,
aby mi panoval.

AURELIUS Svou ctí vyniká nad davy králů,
kteří bez vlastních zásluh rodí se,
**by zlatým žezlem vládli z Nebe
a silnou mocí šlehali i Peklo!**

CONON To dobré, co má Oswald, tím i Artuš
oplývá; je však zbaven jeho chyb.
Je smělý, ale i rozvážný: V boji
on jako slunce nad bouří je klidný.
Po bitvě se Artuš nemstí: má soucit
jak milostivý Bůh. – Hle, vešel muž,
(Vstupuje král Artuš se svou družinou.)
a před ním, moje chválo, zmlkni už.

ARTUŠ Merline! Merline!

MERLIN „Vpřed, princi! Hvězdy příznivy nám jsou,
příhodný vítr vzdouvá vlajku tvou.
Já ti pluk vzdušných duchů dám co zbroj:
Um proti kouzlům nasadíš dnes v boj!“

To Merlin píše, at' jsme bez obav.
Mám přízeň Nebe, své druhy a – tebe,
(obrací se ke Cononovi)

ARTUŠ Vznešený Conone!
Mé jemné ruce nauč kruté válce,
záře tvých šedin at' vojsko vede v boj!
Svou silou dvojí – věkem a zbrojí –
získej nám svobodu a mně můj trůn.

CONON Jsem už stár, synu.

ARTUŠ Je štěstí být tvůj syn!
Oswald nemá nic, a já mám Emmelin,
tvou dceru, dívku krásnou, ale slepou,
jak jen láska bývá. Amor, ten nehledí,
i slepě trefí s jistotou svůj cíl:
aniž by snad chtěl, šípem seje smrt...

CONON Jsi velitel! Ted' jiný boj tě žádá!
Saské hordy se daly na pochod!

ARTUŠ **Pěchota kráčí odhodlaně vpřed,
srovnané šiky, sevřené tvary,
jako by chtěli pokrýt celou zem!**
Ta hrůza je až krásná! Nádherné
vojsko! Žárlivostí přímo hořím!

(Vstoupí Emmelin, vedena Matyldou.)

EMMELIN Otče! Otče!

ARTUŠ Jakmile vejde moje Emmelin,
hned začne v srdci jiný plamen hřát;
muž vždycky slábne ženy pohledem...

CONON Jen rychle sbohem dej! Já – u vojsk jsem.

(Conon odchází.)

EMMELIN Otče! Můj otče? No tak, ozvi se mi,
vím, že jsi zde. Dobře vidím tvůj hlas.

ARTUŠ Má lásko, pleteš si zrak se sluchem.
Tvůj otec odešel, má Emmelin,
jsem tu jen já a hledím do tvých očí,
jež nikdy nespatri, co jim patri.
Mých nocí hvězdo, **jak je slepý tvůj svit!**
Plna jsi jasů, jsi skutečná hvězda:
ta také nikdy nespatri svou zář.

EMMELIN Nevím, co je nebe, hvězdy, den a noc;
proč k nim přirovnáváš mě a mé oči?
Tvému „Miluji tě“, tomu rozumím.

EMMELIN Kéž bych neměla raději žádnou,
jen ať jsem jak ty.

ARTUŠ Marné vysvětlování, když nemáš
ani ponětí o světle a barvách.

EMMELIN Jak to, že ne? – Je tohle trubka?

(Za scénou zní trubka)

ARTUŠ **Je.**

EMMELIN No vidíš! Povím ti, jak vypadá:
Má zuřivou tvář zlého bojovníka.

ARTUŠ Ta trubka mi rve uši, v srdce bodá;
od mé lásky mě odvede tam,
kde čeká deset tisíc nepřátel!

EMMELIN Tolik lidí... A jak se vůbec sejdou?
Nejdřív je asi nabudí ta trubka,
pak hmatají po tvářích kolem sebe;
nakonec najdou svou smrt.

ARTUŠ Všechno ti povím, až přitáhnu z pole.
Teď už jen polibek. – Neboj, zvítězím!
Loučím se, buď sbohem.

(Políbí jí ruku a odchází s Aureliem a družinou.)

EMMELIN Srdce mé, ty mou lásku v bitvu ved',
nepřítel před ním ať oslepne hned,
každíčkový meč ať před ním sklopí zrak.
(k Matyldě) Matyldo, ved' mě za hlasem trubky!
Její smělým tónem já se posiluji:
když zazní, jak bych s milým stála v boji!

(Odchází, vedena Matyldou.)

2. scéna

(Scéna představující místo pohanských obřadů; tři saští bohové, Woden, Thor a Freya umístění na piedestalu. Oltář.)

Vstoupí Oswald a Osmond.)

OSMOND **Pospěš si, je čas! Ať tvé saské vojsko
dlouho nečeká! Pojďme s tím rituálem!**

(Oswald činí tři úklony před třemi modlami.)

OSWALD Thore! Freyo! Wodene!
2 Bohové Sasů, pomstěte smrt mého
otce Henginsta!

- OSMOND Otče bohů a lidí, Wodene, slyš!
1 Na oři svém vyraz v šiky nepřátel,
zastraš je hromem, paží svou je sval,
všem Britům vyraz mozky z jejich hlav!
- OSWALD Otče bohů a lidí, Wodene, slyš!
2 Přej zdar národu Sasů a mně též.
- OSMOND Thore, Freyo, Wodene! Zaklejte nás
kouzly v řeči run, ať nepadneme v boji.
1 Ostřete náš meč, britská kopí ztupte! –
Stačí! – A teď se zjeví věrný démon,
(Zjevuje se *Grimbald, krutý duch země.*)
co celou noc se vznášel temnotou. –
Co nového, Grimbald?
- GRIMBALD Úkol splněn!
Zakalil jsem rozum dnešním obětem:
Šest mladých bláznů zmaří svůj život
pro naši zemi: sebe dají v obět'
Matce vši země a bohu Wodenovi.
- OSMOND Gut. – A jak je jisté naše vítězství?
- GRIMBALD To se mě zeptej, až je obětujem:
Až budou mrtvi, přečteme si věštbu
z vnitřností. Takhle spatra nevím nic.
- OSMOND Kde je tvůj pomocník, duch Filidel?
Proč není s tebou?
- GRIMBALD **Co? Ten ufňukánek?**
Je zcela nevhodný pro dílo Zla!
Kdes vyhrabal tu vzdušnou křehotinku?
Má nestálý tvar, je z poddajné látky,
před jámou pekelnou se třese hrůzou,
k ohni si netroufne... Nebo spíš nechce:
prý by si spálil jemňoučká křidýlka!
Když vrhá duše do síry, tak – vzdychá!
On snad sou-cí-tí – tfuj! – s hloupým člověkem!
- OSMOND To chce být d'áblem? Na půl úvazku?
Měl úkol nasát podsvětní plyny,
zhoubné výpary z mlhavých bažin,
a plnou parou pak ten strašný smrad
nafoukat do tváří křesťanským psům!
- GRIMBALD Ten infekční močál on sice vysál,
nadul jej do zhoubného mraku, ale
když měl ten elfík začít foukat – ufouk'!
Zhrozil se vlajek se svatými křížky;
že prý je Bohem zavržen až dost!
Řekl – cituji: „Nechci zhoršovati

nadále svého zatracení stav.“

OSMOND Však já si ho podám! –
Kde máme oběti? Ať Peklo smírím.

GRIMBALD Chvíli rač strpěti, už pro ně mířím.

*Grimbald jde ke dveřím a znovu vstoupí se šesti bíle oděnými Sasy s meči v rukou.
Ti se seřadí po trojicích tři a tři proti sobě. Zbytek scény je zaplněn kněžími a zpěváky.*

[5 - Soli e coro]

BASSO SOLO

*Woden, first to thee,
A milk-white steed, in battle won,
We have sacrificed.*

Chorus

We have sacrificed.

TENOR SOLO

*Let our next oblation be
To Thor, thy thundring son,
Of such another.*

Chorus

We have sacrificed.

BASSO SOLO

*A third, of Friesland's breed was he,
To Woden's wife, and to Thor's mother ;
And now, now, now we have atoned all three.*

Chorus

We have sacrificed.

[6 - Duetto Tenore-Controtenore e Coro]

TENOR SOLO AND ALTO SOLO

*The white horse neighed aloud, aloud.
To Woden thanks we render ;
To Woden thanks we render ;
To Woden we have vowed ;
To Woden, our defender.
Thanks, thanks ...
To Woden, our defender.*

Chorus

*To Woden thanks we render ;
Thanks, thanks ...
To Woden thanks we render ;
To Woden, our defender.*

[7 – Recitativo del soprano]

SOPRANO SOLO

*The lot is cast, and Tanfan pleased ;
Of mortal cares you shall, o shall be eased.*

[8 – Coro]

Chorus

*Brave souls to be renowned in story.
Honour prizing,
Death despising,
Fame acquiring
By expiring ;*

BAS SOLO

*Wodene, nejdříve tobě
bělouše, kořist z bitvy
v oběť dáváme.*

SBOR

V oběť dáváme.

TENOR SOLO

*Naší další oběti
tobě, Thore, synu hromu,
oř další takový.*

SBOR

V oběť dáváme.

BAS SOLO

*Oř třetí, ze stáje frizlandské,
Wodena ženě a matce Thora patří.
A teď, teď, teď – jsou smíření všichni tři.*

SBOR

Naší oběti.

TENOR SOLO AND ALTO SOLO

*A bělouš silně ržál a ržál!
Wodene, tobě díky,
díky do skonání,
každý slib jemu dal:
jen Woden nás ochrání,
dík, dík ...
jen Woden nás ochrání.*

SBOR

*Wodenovi díky vzdáváme,
dík, dík ...
díky do skonání,
jen Woden nás ochrání.*

SOPRANO SOLO

*Je Osud dán, Tanfan to ocení,
smrtelných útrap budete zbaveni.*

SBOR

*Duch statečný, dějiny jej slaví!
Cti si přejte,
smrt zhrdejte,
slávu mějte
svoji smrtí.*

Die, and reap the fruit of glory.

[9 – Solo di contratenore e Coro]

CONTRALTO SOLO

I call, I call, I call

Ye all to Woden's hall ;

Your temples round,

With ivy bound,

In goblets Crowned,

And plenteous bowls of burnished gold ;

Where you shall laugh,

And dance, and quaff

The juice, that makes the Britons bold.

Chorus

To Woden's hall all,

All to Woden's hall,

Where in plenteous bowls of burnished gold,

We shall laugh

And dance, and quaff

The juice, that makes the Britons bold.

Smrtí svou teď sklíďte plody slávy.

CONTRALTO SOLO

Volám já všechny vás,

má Woden hodokvas!

Ozdob svou skráň

a věčný břečťan

ať zdobí i pohár:

budou se číše zlatem skvít!

Zde budete se smát

a tančit, lokat

šťávu, již sílí se i každý Brit!

SBOR

Do Wodenovy síně, všichni!

Všichni do Wodenovy síně!

Budou se číše zlatem skvít

a budem se smát

a tančit, lokat

šťávu, již se osmělují Britové!

(Šest Sasů je kněžimi odváděno pryč, aby byli obětováni. Oswald je pohledem sleduje.)

OSWALD **Je člověk blázen ctižádostí svou,**

však ctižádost je chybou nebeskou.

Být obětí je dobré – duším skvělým,

(k vojákům) **my se však proslavme svým skutkem smělým!**

Změň, Británie, své zřízení i stát:

začíná Sas tu slavně panovat!

(Všichni odcházejí.)

Za scénou se – domněle – odehrává bitva s bubny, trumpetami vojenským rykem a lomozem, po ní Britové, vyjadřující radost z vítězství, zpívají oslavnou píseň.)

[10 – Tenore e Coro]

TENORE E CORO

Come if you dare, our trumpets sound ;

Come if you dare, the foes rebound :

We come, we come, we come, we come,

Says the double, double, double

beat of the thundering drum.

Chorus

Come if you dare, our trumpets sound;

Come if you dare, the foes rebound:

We come, we come, we come, we come,

Says the double, double, double

beat of the thundering drum.

TENOR SOLO

Now they charge on amain,

Now they rally again :

The gods from above the mad labour behold,

And pity mankind that will perish for gold.

CHORUS

Now they charge on amain,

TENOR SOLO

S odvahou vstaň, hlas trubky zněl!

Troufni si: Vstává nepřítel!

„My jdeme, jdeme, jdeme, jdem!“

a hřmí dvojný, dvojný, dvojný

úder náš na buben.

SBOR

S odvahou vstaň, hlas trubky zněl!

Troufnem si: Vstává nepřítel!

„My jdeme, jdeme, jdeme, jdem!“

hřmí dvojný, dvojný, dvojný

úder náš na buben.

TENOR SOLO

Plným náparem, hled',

vyráží na nás teď:

tu bláznivou řež bohové shůry zří,

jak lidé jen pro zlato umírají.

SBOR

Plným náparem, hled',

*Now they rally again:
The gods from above the mad labour behold,
And pity mankind that will perish for gold.*

TENOR SOLO

*The fainting Saxons quit their ground,
Their trumpets languish in the sound ;
They fly, they fly, they fly, they fly ;
„Victoria! Victoria!“ the bold Britons cry.*

CHORUS

*The fainting Saxons quit their ground,
Their trumpets sanguish in the sound ;
They fly, they fly, they fly, they fly ;
„Victoria! Victoria!“ the bold Britons cry.*

TENOR SOLO

*Now the victory's won,
To the plunder we run :
We return to our lasses
like fortunate traders
Triumphant with spoils
of the vanquished invaders.*

CHORUS

*Now the victory's won,
To the plunder we run :
We return to our lasses
like fortunate traders,
Triumphant with spoils
of the vanquish'd invaders.*

*vyráží na nás teď:
tu bláznivou řež bohové shůry zří,
jak lidé jen pro zlato umírají.*

TENOR SOLO

*Již vyklidil, zemden, pole Sas,
a trubačů saských slábne hlas:
Již prchl, prchl a je zbit,
zní „Sláva!“ – „ Victoria!“ volá Brit.*

SBOR

*Již vyklidil, zemden, pole Sas,
a trubačů saských slábne hlas:
Již prchl, prchl a je zbit,,
zní „Sláva!“ – „ Victoria!“ volá Brit.*

TENOR SOLO

*Po svém vítězství jen
kořist vzít se hned žeň,
abys vrátil se k ženě
jak z obchodní cesty:
vždy s kořistí hojnou
ze svého vítězství!*

SBOR

*Po svém vítězství jen
kořist vzít se hned žeň,
my se vrátíme k ženám
jak z obchodní cesty:
vždy s kořistí hojnou
ze svého vítězství!*

[11 – First Act Tune]

(Odejdou.)

Konec 1. dějství

DĚJSTVÍ II.

I. scéna

(Vstoupí Filidel)

(Filidel zde, ve 2.dějství, vystupuje v ženské roli)

FILIDEL **Ó, běda! Všude krev! Smilování bož-žž –
–že, žže já, zlý démon, se ale umím
rozněžnit nad lidským utrpením!
Ách, tolik lidských duší si dnes ráno
obléklo tělo, hrálo se svou krví!
A teď tu leží bez duše, bez krve,
nází, bezbranní, jen vzduchem oděni...**

(Merlin, spolu s duchy, sestupuje k Filidelovi na kočáru taženém draky.)

MERLIN **Kdo jsi, démone! Co tu chceš? Promluv! –
Odkud já tě znám?... Kde jsem tě už viděl?...
Á, vzpomínám si: V magickém zrcadle! –**

MERLIN Drž tedy stráž u hlubokých splavů,
u zrádných bažin a neprůchozích blat.
Varuj Brity, ať do nich nezapadnou!
Dost řečí, už jsou tu. Svůj úkol znáš.
**A aby tupí Grimbaldovi ďábli
neřísili tvá hebká křídla v letu,
nechávám ti tu na pomoc legii
svých duchů. Jejich síla je odrazí.**

*(Merlin ve svém voze odjíždí. Merlinovi strážní duchové zůstávají s Filidelem.
Vstupuje Grimbald, přestrojen za pastýře, následován králem Artušem, Cononem,
Aureliem, Albanactem a vojáky, kteří se potulují v povzdálí po scéně.)*

GRIMBALD Tudyma, Briti, za Oswaldem, tudy!
Dnes večer, pískám na psa, ať zežene stádo,
vracám sa na salaš a vidím, jak
ten Oswald, celý mdlý a ztuhlý, jak sa
vleče z posledních síl – hen tamtú cestú!
Tož honem za mnú, znám to tu za světla,
provedu vás týma propadliskama
aj v noci.

ARTUŠ Díky tobě, pastýři,
budeš odměněn. Ved' nás, jdeme za tebou.

(Conon a Abandact jsou přesvědčováni Filidelem, aby už za Grimbaudem nešli:)

[12 – Philidel e Coro]

Philidel

*Hither this way,
hither this way this way bend,
Trust not, trust not that malicious fiend ;
Those are false deluding lights,
Wafted far and near by sprights.
Trust them not, for they'll deceive ye;
And in bogs and marshes leave ye.*

Chorus of Philidel's Spirits

Hither this way, this way bend.

Chorus of Grimbald's Spirits.

This way, this way bend.

Philidel

*If you step, no danger thinking,
Down you fall, a furlong sinking :
'Tis a fiend, who has annoyed ye;
Name but Heav'n, and he'll avoid ye.*

Chorus of Philidel's Spirits.

Hither this way, this way bend.

Chorus of Grimbald's Spirits.

This way, this way bend.

Philidel's Spirits.

Trust not, trust not that malicious fiend ;

Grimbald's Spirits.

Trust me, trust me, I am no malicious fiend.

Philidel's Spirits.

Philidel

*Tudy, tudy!
Tudy touto cestou sem!
Nenechte se zlákat tímhle démonem!
Tyhle bludičky jsou klam,
duch je snáší sem a tam.
Nevěřte jim, vždyť vás zradí,
v močálech vás zanechají.*

SBOR Filidelových duchů

Tudy, touto cestou sem!

SBOR Grimbaldových duchů

Touto cestou sem!

Philidel

*Každý krok je nebezpečný,
pád tam dolů bude – věčný!
Je to démon, jenž vás vede,
braň se Peklu, vzyvej nebe!*

SBOR Filidelových duchů

Tudy touto cestou sem!

SBOR Grimbaldových duchů

Touto cestou sem!

Filidelovi duchové

Nenechte se zlákat tímhle démonem!

Grimbaldovi duchové

Nevěřte jim, nevěřte, že démon jsem.

Filidelovi duchové

Hither this way, &c.

Tudy, touto cestou atd.

CONON Ten chlap je přelud! Samo Peklo
svádí nás na scestí!

AURELIUS Já s ním dál nejdu!

GRIMBALD Kuš! Ona je svým zpěvem odvádí zpět! –
Já jsem měl v nebi taky krásný hlas,
ted' už z té síry na svém pracovišti
už jen chraptím... Ale za pokus to stojí:

(Grimbald dělá čerstvé stopy jako důkaz, že tudy šli Sasové:)

[13 –Grimbald]

Grimbald

[1.]

*Let not a moon-born elf mislead ye
From your prey and from your glory.
Too far, alas ! he has betrayed ye:
Follow the flames, that wave before ye :
Sometimes see'n, and sometimes one ;
Hurry, hurry, hurry, hurry on.*

[2.]

*See, see, the footsteps plain appearing,
That way Oswald those for flying ;
Firm is the turff, and fit for bearing,
Where yonder pearly dewes are lying.
Far he cannot hence be gone ;
Hurry, hurry, hurry, hurry on.*

Grimbald

[1.]

*Měsíční elf, to ten vás svádí,
od kořisti, vaší slávy!
Daleko vás on, běda, zmánil,
chod'te dle světélek, jež jsou před vámi:
semtam jedno, semtam pět,
honem, honem, honem, honem vpřed.*

[2.]

*Zde stopy čerstvé jsou jasně k máni,
nechal je Oswald při prchání.
Pevný zde drn, zem vás zachytí,
to jinde se perlet' rosy třpytí!
Daleko nám neutek',
honem, honem, honem, rychle vpřed.*

AURELIUS Má pravdu, stopy na drnech jsou čerstvé,
spadané kapky rosy nestihly je
ještě narušit...

(Všichni už zase chtějí jít za Grimbaldem, Filidel je opět odrazuje:)

[14 – Ripresa del 12]

Philidel

Hither this way.

Chorus of Philidel's Spirits.

Hither this way, this way bend.

Chorus of Grimbald's Spirits.

This way, this way bend.

Philidel's Spirits.

Trust not that malicious fiend.

Grimbald's Spirits.

Trust me, I am no malicious fiend.

Philidel's Spirits.

Hither this way, &c.

Philidel

Tudy, tudy!

SBOR Filidelových duchů

Tudy touto cestou sem!

SBOR Grimbaldových duchů

Touto cestou sem!

Filidelovi duchové

Nenechte se zlákat tímhle démonem!

Grimbaldovi duchové

Věřte mně, já nejsem zálužný démon.

Filidelovi duchové

Tudy, touto cestou, atd.

(Všichni se vydávají Filidelovým směrem.)

GRIMBALD Proklínám ten hlas! Ted' si musím nechat

kořist pláchnout. Tak tohle poženu vejš! – Níž!
Tohle si, ty Filiprdelko, vypiješ!

(Grimbald zasažen bleskem klesá.)

ARTUŠ Je podvod odhalen, démon to vzdal,
čertovským kopýtkem už dotřepal.
Andělé dobří, vy ved'te nás dál!

[15 – Philidel, Spiriti e Coro]

Philidel

Come follow, follow, follow me.

Chorus

Come follow, follow, follow me.

And me ; and me ; and me ; and me.

2 SOLO VOICES

And green-sword all your way shall be.

Chorus

Come follow, &c.

BAS SOLO

No goblin or elf shall dare to offend ye.

Chorus

No, no, no, &c.

No goblin or elf shall dare to offend ye.

3 SOLO VOICES

We brethren of air,

You heroes will bear,

To the kind and the fair,

To the kind and the fair that attend ye.

Chorus

We brethren, &c.

Philidel

Mě následuj a pojd' za mnou.

SBOR

Mě následuj a pojd' za mnou,

za mnou, za mnou, za mnou, za mnou.

2 sólové hlasy

Drn zelený vám bud' cestou.

SBOR

Mě následuj atd.

BAS SOLO

Ať žádný zlý skřet na vás, na vás to nezkouší!

SBOR

Ne, ne, ne, atd.

Už žádný zlý skřet na nás, na nás to nezkouší!

3 sólové hlasy

Bratři vzduchu jsme,

vás poneseme:

své hrdiny tam

k jejich milenkám, jež se souží.

SBOR

Bratři vzduchu atd.

(Filedel a duchové se zpěvem opouští scénu, spolu s nimi Král Artuš s doprovodem)

2. scéna (Scéna mezi stany)

(Vstoupí Emmelin, vedena Matyldou.)

EMMELIN Žádné nové zvěsti o mé lásce?

MATYLDA Ne, Emmelin.

EMMELIN A o mém otci?

MATYLDA Nic,
přišla jen zpráva, že jsme zvítězili.
Teď je náš Artuš ještě víc hoden
tvé lásky. Je teď velký dobyvatel.

EMMELIN Bojím se, aby nebyl příliš velký
na lásku ke mně, slabé a ubohé.
Hlavně ať je živ! Když se mi nevrátí,
žalem se utrámím! – Když ho mé oči
neviděly na tomto světě, tak jej

uvidím v nebi! Chci zemřít, a hned! –
Ale jak jej v nebi poznám? Pověz mi,
jak se s ním tam nahoře setkám?

MATYLDA Jak se potkávají dvě těla, o tom už
mě poučili... Ale – duše? To nevím.

EMMELIN Až jej potkám, tak jej poznám! Už teď
se mi zjevuje v mých snech! Zdá se mi,
jak naklání své rty ke rtům mým, jak
slíbává ze mě tisíce polibků...
Podle těch polibků bych jej poznala
i mezi stovkami andělů v nebi!

MATYLDA Jak podle tebe Artuš vypadá?

EMMELIN Musí být stvořen z nejvzácnějších věcí!
Mám za to, že oči, rty, líce, nos
a celá jeho tvář jsou – ze zlata.

MATYLDA No to mu teda přeješ! Ten by ale
vypadal! Žlutý jak při žloutence!
A žloutenka, jak víme, to je zlá nemoc.

EMMELIN Tak mi řekni, proč si milenci rádi
dávají věc tak zlou, jako je zlato?

MATYLDA Za zlé zlato koupíš dobré věci.

EMMELIN Tak to zkusím jinak: Která barva
je ze všech nejčistší a nejvíc hebká?

MATYLDA Říká se, že černá.

EMMELIN Zlato je vzácné, černá je hebká,
tak to on bude – z černého zlata!

MATYLDA Emmelin, to snad nemyslíš vážně.

EMMELIN Stačí! Tvých přednášek mám dnes už dost.

MATYLDA Jsou tu mladíci a dívky z Kentu;
ti nás rozptýlí, než se Artur vrátí.
Zpěv a tanec zažene tvé chmury.

EMMELIN **Přived' je!** Písně sice nevidím,
ale ráda je poslouchám. Láska,
o níž zpívají, roztančí mé srdce!

(Vstoupí pastýři a pastýřky.)

*[16 - Tenore e Coro]
TENORE SOLO
[1.]*

*TENOR SOLO
[1.]*

1 Shepherd

*How blest are shepherds,
how happy their lasses,
While drums and trumpets
are sounding alarms !
Over our lowly sheds all the storm passes ;
And when we die, 'tis in each other's arms.
All the day on our herds and flocks employing ;
All the night on our flutes, and in enjoying.*

Chorus

How blest are shepherds, &c.

[2.]

1 Shepherd

*Bright nymphs of Britain,
with graces attended,
Let not your days without pleasure expire ;
Honour's but empty, and when youth is ended,
All men will praise you, but none will desire.
Let not youth fly away without contenting ;
Age will come time enough, for your repenting.*

Chorus

Bright nymphs of Britain, &c.

[17a – Sinfonia]

(Zde pastýři nabídnou své píšťaly ženám, které je odmítnou.)

[17b – Duetto di soprani]

2 Shepherdess

[1.]

*Shepherd, shepherd, leave decoying,
Pipes are sweet a summer's day ;
But a little after toying,
Women have the shot to pay.*

[2.]

*Here are marriage-vows for signing,
Set their marks that cannot write ;
After that, without repining,
Play and welcom, day and night.*

1 pastýř

*Blažen je pastýř,
když milou si získá,
bubny a trubky
když na poplach zní!
Nad skromným salašem bouří se blýská;
kdy zemřeme, kdo z nás, kdo jen to ví?
Ve dne jen o stáda my se staráme,
v noci o píšťaly, když radost máme.*

SBOR

Blažen je pastýř, atd.

[2.]

1 pastýř

*Vy, britské nymfy,
jste spanile krásné,
jen svým dnům nedejte vejíti v zmar!
Čest bývá prázdná, a když mládí zhasne,
každý vás pochválí, kdo – není stár.
Nechtějte zestárnout bez milování:
stáří má času dost. I na pokání.*

SBOR

Vy, britské nymfy atd.

2 pastýřky

[1.]

*Pastýř, pastýř, svádět zná,
píšťalku on k tomu má:
svede, pak se vytratí,
žana na to doplatí.*

[2.]

*Smlouvy manželské zde k mání,
křížek dej, kdo neznáš psát!
A hned poté, bez reptání,
buď k nám vítán: Můžeš hrát.*

(Zde ženy dávají mužům svatební smlouvu, kterou oni přijímají.)

[18 – Coro di tutti]

Chorus of all

*Come, shepherds, lead up a lively measure ;
The cares of wedlock are cares of pleasure ;
But whether marriage bring Joy, or sorrow,
Make sure of this day, and hang to morrow.*

SBOR – všichni

*Pastýři, tancuj, pěkně to roztoč,
na svatbě bývá starost o rozkoš!
S ženou se raduj, anebo zoufej:
dnešek máš jistý, a v zítřek doufej!*

(Po zpěvu následuje tanec, načež pastýři a pastýřky odcházejí.)

[19 – Aria]

Na opačné straně jeviště vstoupí Oswald a Guillamar.)

OSWALD **Ta noc nám ale dala!**

GUILLAMAR **Spíš ta bitva!**

OSWALD **Zdá se mi, že jsme zabloudili mezi stany nepřátel.**

(Guillamar obdivuje britské stany.)

GUILLAMAR **Á, celtovina dobré kvality! Made in Britain, EU.**

EMMELIN **Slyšíš ten hluk? A je docela blízko! Kde jsme teď, Matylde?**

MATYLDA **Před vaším stanem. Klid, to jsou jistě naši. A jdou k nám.**

Tanec i Oswald a Osmond

EMMELIN **Arture! Promluv, lásko! Potěš svou Emmelin.**

OSWALD **Tu tvářičku já znám! Patří nevděčnici, co nade mnou ohrnula nos a randí teď s Artušem! Díky, nebesa! To je příležitost!**

MATYLDA **Začínám se bát. – Hej, vy tam! Kdo jste? Mluvte, budu křičet!**

OSWALD **Jsme vaše stráž.**

MATYLDA **Běda, jsme ztraceny! Oswaldův hlas!**

EMMELIN **Skryjme své hlasy, ať nás nenajdou.**

OSWALD **Vášeň když potlačíš, tak dvakrát vzroste! Pomstím se Artušovi, unesu ji! Až si mě zamiluje, budu šťasten. Pomsta a štěstí – to jsou dva důvody pro jednu věc. Tak rychle, jdeme na to! – Žádný strach, dámy! S námi jste v bezpečí!**

(Oswald a Guillamar popadnou Emmelin a Matyldu.)

EMEL.+MAT. **Pomoc! Únos! Násilí!**

OSWALD **Ale ne, to mě uráží! Jaké násilí? Vaše čest je pro mě svatá.**

EMMELIN **Pomozte, Britové, pomozte nám!**

OSWALD **Britové vám teď vůbec nepomohou, má silná paže si najde cestu ven!**

Nevzdám se své kořisti ani své cti!

(Odcházejí, ženy stále křičí. Za scénou zní poplach. Pár vojáků se přezene scénou.)

VOJÁCI **Tudy! Rychle, tudy!**

(Vstoupí Albanact, kapitán stráže, s vojáky.)

AURELIUS **Odkud ten poplach?**

VOJÁK **Snad támhle, od pevnosti...**

AURELIUS **To je vítězství na hovno! Tábor je zhýralý! Samý chlast a děvky! – Rychle! Tudy! Za mnou!**

(Odcházejí. Znovu se rozezní poplach, za scénou řinčení mečů. Pak vstoupí Aurelius, důstojník a vojáci.)

DŮSTOJNÍK **Jak na ten únos reagoval Artuš?**

AURELIUS **Jako milenec: Pořádně to s ním otřásl. Zisk Británie má u něj stejnou váhu jako únos Emmelin. Teď bude sakra těžké vše zachránit.**

(Za scénou zní trubka.)

DŮSTOJNÍK **Slyšte! Trubka! Signál k vyjednávání!**

AURELIUS **Výzva pro naše posly. Artuš je vyslal hned, jak o únosu slyšel: Chce se setkat s Oswaldem.**

(Trubka na druhé straně odpovídá.)

DŮSTOJNÍK **Slyšíte? Už i náš trubač se hlásí! – A máme je tu pěkně pohromadě.**

(Na jedné straně vstoupí Artuš s doprovodem, na druhé straně Oswald s družinou a Guillamarem. Zdraví se – salutují.)

ARTUŠ **Oswalde! Kdysi jsme se potkali za přívětivějších podmínek: Spolu, na jedné straně, jsme bojovali proti Piktům. Ten čas je bohužel pryč.**

OSWALD **To víš, časy se mění. I mně je líto, že se teď setkáváme zrovna takto.**

ARTUŠ **Je to ale tvá chyba! To tys mi ublížil, a zle.**

OSWALD **Čím pak? Snad ne tím,**

že jsem povolal Sasy a chtěl válkou
rozšířit své panství? To má být zlo?
Jestli ano, pak tato naše válka
tu křivdu napravila, ne?

ARTUŠ Tady není
řeč o válce! Válka sama není zlem,
ale řemeslem králů. V bitvě o vlast
je vždycky lepší být lev než ovce.

OSWALD Tak řekni: V čem jsem ti ublížil?

ARTUŠ V mé lásce!

OSWALD Láska je jako panství, a velký duch
i v lásce chce vládnout neomezeně.

ARTUŠ Nevyčítám ti, že mou Emmelin
miluješ. Ale lidská duše je
svobodná, láska má být dobrovolná!
Měl jsi nejdřív získat její souhlas,
a ne si ji vzít násilným únosem!

OSWALD Ať silou nebo podvodem – zisk je zisk!
Stále chceme víc, ve válce i v lásce.
Klenot ženské duše je uzamčen v těle:
když chci ten klenot, ale nemám klíč,
dá rozum, že ukradnu celý sejf!
Buď klidný: Její cti jsem se nedotknul.

ARTUŠ Pověz: Kdy byla čest naposled klidná
v rukách násilníka? **To spíš jehňátko
ve spárech tygra! Drápy nejdřív pěkně
zatažené, pak ale přijde hlad,
a ovce hyne. Šelma je jen šelma.
I když, my víme, ty jsi takový chladný
milovník...**

OSWALD **Chladný? To ne! To jen moje
důstojnost –**

ARTUŠ Propust' ji. až pak mohu
uvěřit v tu tvou důstojnost! Dřív ne!

OSWALD To se mám vzdát práva? Práva vítěze?

ARTUŠ Práv bezbožného násilníka řekni!
I kdyby tvůj hrad měl zdi z adamantu,
ochrání tě snad leda tak do rána!

OSWALD Až do rána se budu cítit bohem!
Ať bude ke mně Emmelin krutá
či svolná, něco ti povím, Artuši:
Už jen dočkat se dne, kdy smím zas vidět

její nebeskou tvář, mi stálo za to!
Za dnešek dám i sto let života
a smrti klidně řeknu: Zítřek zruš!

ARTUŠ Tak ten bude brzy, a ty pozdě
budeš litovat! – Nech se raděj uplatit
a vyjdeš z toho s větší ctí. Tvá hlava,
přivyklá koruně, může ji dál nosit,
tvá paže dál smí držet žezlo vlády:
Od Severnské až k Medwayské řece
ti vrátím zemi, odkud jsem tě vyhnal.
Vrať mi mou Emmelin a kraluj se mnou.

OSWALD Ne, nikdy! Rozšiř si mou vládu třeba
od Temže až po Tiberu! Úplatek
snad platí na krále, na milence ne!

ARTUŠ Pak mi tedy vrať mé královské slovo,
že se zpět do své vlasti vrátíš bezpečně,
a hned teď, v boji muže proti muži,
určíme osud říše i Emmelin!

OSWALD Ze souboje strach nemám, vůbec jej
neodmítám, jen – odkládám: do doby,
kdy Emmelin bude mou tak dlouho,
jak byla tvou. Pak sám tě vyzvu k boji!

ARTUŠ Tak to ne! Dnem tvé smrti budiž – zítřek!

OSWALD Jsi snad Osud?

ARTUŠ Tvůj osud je teď v těchto
rukou! Nic nezískáš tou krádeží!

OSWALD Jaká krádež? Tvé strážce potvrdí,
že se mnou šla ráda a dobrovolně!

ARTUŠ Být tak u toho já . . .

OSWALD . . . stala by se mou – s větší noblesou.

ARTUŠ Zmiz! Dej si odchod! Tudy!

OSWALD Jdu, kam chci.
Nezklame mě nikdy magie moje:
čekej noc dlouhou do ranního boje!
Když padnu, ať nebe domov mi stojí
jak tomu, kdo zemřel pro lásku svoji.

(Oswald odchází se svou družinou.)

ARTUŠ Bude to perná chvílka do rozbřesku:
kdo ví, co kouzlo a chťič temné moci
provedou s námi v noci...

Pohyb! Do zbraně! Do zbraně!

(Odchází)

[Second Act Tune Air]

Konec 2. dějství

PŘESTÁVKA

DĚJSTVÍ III.

1. scéna

(Vstoupí Artuš, Conon a Aurelius.)

CONON **Sundat vlajky! A Konec bubnování!**
Balíme! Rychle pryč! – Prokletý les!

ARTUŠ A co dobytí pevnosti?

AURELIUS Bez šance!
Bojové legie – oheň, země, vzduch –
se spojily s naším nepřítelem!
Jdem takhle na průzkum severní strany
tohoto kopce – zdá se nám pro naši zteč
nejschůdnější – a vtom se ocitneme
na začarovaném území. Náhle
se chvěje celý les, ježí se stromy,
všechny listy se třesou strachy...

ARTUŠ Topol, osika – zbytečná panika!

CONON To jsme si také mysleli... Přidáme
do kroku a – strašný řev! Jako
kvílení větrů, jak vytí vlků,
mručení medvědů, syčení hadů;
ledové kroupy se přes nás valí,
kolem ukrutný mráz, den změněný v noc!

ARTUŠ Vskutku, děs a hrůza!

AURELIUS S výpravou je konec,
jinudy se na útes nedostanem.
Leda mít křídla a zkusit to vzduchem.

ARTUŠ Konečně! Nebezpečí! Risk, co je
mě hodnen! Ta banda zlých duchů, ta kouzla
a čary, to je Osmondova práce;
když nezkusím to, slávy nedočkám se!

*(Artuš vychází ven, ale potkává Merlina, který jej bere za ruku a vede jej zpět.
Vstoupí Merlin.)*

MERLIN Zadrž, pane,
a vyčkej času Nebe! Risk je velký!
Podle pověstí není v tom lese strom,
který by nebyl začarovaný;
pod každým listem číhá démon!
Jak ta strašná kouzla přemoci,
není mi dosud známo.

ARTUŠ Kdybys tu byl, tak žádný Oswald by si
na mou milou netroufnul! Kdybys mě
varoval včas, tak by teď byla volná.

CONON A její kalný zrak by dávno viděl;
tak zněl kdysi tvůj slib. Je čas jej splnit.

MERLIN Má pomoc byla vždycky s ní: Neviděn
provázel jsem ji bludištěm v duši;
svit slunce jí nikdy nescházel.

ARTUŠ Kdy skončí všechno to trápení?

MERLIN Brzy.
Je teď v mých službách větrný duch z nebe,
bystře mi najde cestu přes ten les.
Teď půjdem spolu to místo prohlédnout,
ať víme, v čem spočívá jeho moc.

CONON A Emmelin?

MERLIN Neboj, tato ampulka jí vrátí zrak.

ARTUŠ Merline, tobě se nikdo nevyrovná! –
Směl bych být poslem toho zázraku?
Chci, aby mě, svou lásku, uviděla
prvního!

MERLIN To bych neriskoval...
Slibuji ale, že všechno šťastně skončí:
Ochráním tě a vrátíš se nezraněn.
Tak neztrácejme vzácný čas. Pojd' za mnou.

(Všichni odcházejí, Merlin vede Artuše.)

2. scéna *(Hluboký les.)*

Vstoupí Filidel.

(ve 3.dějství má Filidel mužskou roli)

FILIDEL Ták! Cesta za mnou je už bezpečná!
Jednak:
Můj bývalý pán, děsný Osmond,
je na obchůzce támhle, v hlubším lese;
jen ať si tam klidně buzeruje
ty své zlé duchy; tady je od něj klid.
Druhak:

Kam jsem jen vkročil, je léčka a past:
Každíčkový démon, co si nebe hnuší,
sotva sem vejde, přirůst k zemi musí! –
Hotovo. A teď najdu Emmelin
a úkol splněn.

*(Chodí dokola a slídí (čmouchá) mezi stromy. Na scénu se vyřítí Grimbald,
uchvátí Filidela a sváže ho do řetězů.)*

GRIMBALD A mám tě! Dostal jsem tě, ty rebele!

FILIDEL **Já chudák!** To je ale malér...

GRIMBALD **To je – sladká pomsta!**
Ty zrádný elfe! Ty double-agente!
Čist'oukky, nabělený, v naškrobené
britské livreji! Prokouknul jsem tě durch um durch!
Co tu chceš, ty vyfintěný zrádce? Tak mluv! –
Ale! Strach? Bobky? Srdce v kalhotách?

FILIDEL Uctivě zdravím, grüss Gott... au! Grüss Grimbald!
Kdo by se nebál ve tvém silném stisku!
Slyš mě, au! věhlasný, au! Úctyhodný
démone, au!, ó šéfův oblíbenče!

GRIMBALD **Pryč s lichotkami,** nedělej ze mě
blba! Ty víš, co bylo posledně!
Nebýt tebe, tak britští křesťánkové
mohli být zaživa spolknuti bažinou
a poslání do horoucích pekel!

FILIDEL V tom jsem nevinně! To Merlin mě svedl!
Zviklal mě sladkou povídkou, znáš to,
nebe a tak... a že by moje věčná
zkáza mohla snad být odvrácena...
Neboj, už jsem se polepšil... Vlastně – pohoršil!

GRIMBALD Pcha! Nemotej mi šišku, nejsem blázen!

FILIDEL Je to tak! Merlinovi jsem utekl;
chci všechny jeho důmyslné plány
vyzradit našemu Osmondovi.

GRIMBALD Nevěřím ti, zženštilý podvodníčku!
Kdy jsi byl naposledx v pekle? Tam se totiž
jen tak nezapomíná! Z pekelného
rejstříku tvoje IČ jen tak nesmažou!
Víš ty co? Chceš jít k Osmondovi, tak pojď!
Pojd', služebníčku, poznej hněv pána svého!

(Filidel padne na kolena)

FILIDEL Smiluj se, Grimbalde! Budu ti sloužit!

GRIMBALD Ne, nemáš k tomu správné předpoklady!
Řekni, co špatného ty vůbec umíš?

FILIDEL Znáám pokoušeti mnichy při nešporách
a abatyše v klášterech, dále pak
pošťuchovati ministranty při mších...

GRIMBALD Zas mi lžeš, to bys už dávno byl v novinách!
Mě, zkušeného d'ábla, neoklameš,
jsi zrádce a špeh a to já nestrpím!
Tak mazej k Osmondovi, spráská tě jak psa!

(Grimbald škube Filidela za řetěz)

FILIDEL Au! Zacházej se mnou jemně,
netahej tak moc, poškodíš mi křídla!
Přestaň, vždyť už jdu, dobrovolně.
Tudy prosím...

(Filidel vykročí veden na řetězu, Grimbald však kráčí za scénu, do nastražené pasti)

GRIMBALD Á, pěšinka! Radši si dám pozor,
zichr je zichr... – Už ani slovo! Jdem!

(Grimbald vyjde ven za scénu, za sebou táhne Filidela.)

FILIDEL Ted' nebo nikdy: „Kouzlo, hej – zachyt' jej!“

GRIMBALD Au! Pomoc! Pomoz mi, au! Filidele!

FILIDEL Copak? Co se ti stalo?

GRIMBALD Chytil jsem se!
Obtáčí mě – au!, jakýsi ptačí lep,
či co to je za hnus... Fuj, jde to z nebe!
Rozvaž mě, a já tě osvobodím,
vyhledám tvůj průšvih u Osmonda!
Prosím, Filideli, budu ti sloužit...

FILIDEL Ale, mně? Jsem zrádce, to ty nestrpíš!
GRIMBALD Neposmívej se. Au! Přirůstám k zemi,
sackerment, pálí to jak čert! Scheisse!
Ta síť mě poutá víc a víc!

FILIDEL Dopřeji tobě klidu k proklínání
trápení tvého: Jeden a půl hod'ky
zde budeš klít – němý! Tak dlouho tě
kouzlo přinutí mlčet. Odpočívej
v pohodě, než tě osvobodí – Osmond!

*(Filidel si rozvazuje svá vlastní pouta. Přistoupí k němu Artuš
a Merlin s lahvičkou v ruce.)*

MERLIN Dobře jsi vyvázl, a mělo to vtíp!

Jen tak dál, chvályhodný Filideli.
Mám teď jinou práci: Jdu prozkoumat les
a vyzvědět, jak zrušit jeho kletbu;
ty tu zatím před králem Artušem
vykouzlíš dámu jeho srdce, pak jí
těmito kapkami navrátíš zrak.

(Merlin odchází, dává lahvičku Filidelovi.)

FILIDEL Vyjdi, pospěš každý z nás,
poledne je právě čas.
Přízrak, co si v slunci hrál,
do stínu se uschoval.
Osmond je tu, co by dup:
Emmelin, tak zjev se! Šup!

(Objeví se Emmelin s Matyldou, na samém konci lesa.)

ARTUŠ Tam! Táhle, v lese! Moje Emmelin!
Zjevuje se mým duchovním očím!
Neváhej, dobrý duchu, užij kouzla
a uzdrav její zrak! Pak ji přiveď sem.

(Artuš se stáhne za scénu. Emmelin a Matylda přicházejí dopředu na scénu. Filidel přistupuje k Emmelin, kropí její oči vodou z lahvičky.)

FILIDEL Nuže, už-už vylévám
kapky oční, jež tu mám:
Spadni mrak, co kalil zrak!
Slzo šťastná, jasná tak,
zhoubných par už spláchni hnus,
obnov den, svit slunce zkus!
Otevř oči – pořádně(!),
ať zříš všechno, kromě mne!

EMMELIN Matyldo, slyšelas ten hlas? Kdo to byl?

MATYLDA Asi nějaký zlý Osmondův duch.

EMMELIN Ne, dobrý anděl to byl! Moje oči
se otvírají! Rozhlížejí se kolem,
nový svět se k nim hrne, všechno září
před mým zrakem!

MATYLDA Ach, Bože! Nebesa!
Ta radost! Ona zas vidí!

EMMELIN Jsem jako znovuzrozená! Radostí
šílím, hned bych se rozeběhla...

(Zírá na Matyldu)

Ach, to jsou všechny ženy krásné jako ty?

ARTUŠ Předběhla mě! Ta Matylda je všude
dřív než já! Je první, koho Emmelin vidí...

EMMELIN Odstup, Matyldo, ať se na tě kouknu...

(Emmelin pohlédne vzhůru)

Co je to, támhle nahoře? Brání to
mým očím vidět, když tam pohlédnu.

MATYLDA Slunce.

EMMELIN Mé slunce! Vypadáš jak bůh,
jestli je ovšem nějaké to nebe!
Nejsi-li bůh, a jsi-li jeho výtvor,
pak stejně jsi ta nejkrásnější věc!
Jsi tak vlídné, držíš se od nás dál,
pěkně hřeješ, ale nespálíš.
Svítilíš nám v duši: jen tak má smysl,
co vnímáme skrze své smysly... Já teď
vidím! A zírám znovuzrozená,
jak cizinka, jak dítě na ten svět! –
Matyldo, s tebou to nic nedělá?
Vidíš, a nejásáš?

MATYLDA To všechno já už
dobře znám.

EMMELIN Tak to mám větší štěstí
než ty! Dosud jsem byla slepá, a dnes
celý svět ke mně najednou přijde,
ohromí mě a poplete... A – kde jsem
já? Ani nevím, jak vypadám! Takže
jsem ještě slepá, anebo nejsem?
Ať se dívám jak se dívám, nevidím
svoji tvář!

MATYLDA Nikdo nevidí sám sebe,
leda pomocí odrazu zrcadla.

(Podává jí zrcadlo, Emmelin ho bere do ruky a dívá se „na zrcadlo.“)

EMMELIN Co to je? Uvnitř to má hezkou tvář,
kouká to na mě, usmívá se to,
ústa se hýbou... ale není to
slyšet. Je to je němé...

MATYLDA Hezká tvář
v zrcadle, to jsi ty: Vidiš sebe.

EMMELIN Cože? Já jsem dvě? To je mé další já?
Nosí mé šaty, má to mé ruce...
Dost se mi podobá. Kdybych nebyla
panna, řekla bych, že je to mé dítě.
(Matylda se naklání nad zrcadlo)
Podívej, Matyldo! Teď jsme tam – obě!
Už chápu! To, co na nás hledí,
to jsou naše označení.

EMMELIN Ty chvílko, cennější než všechny věky
minulé a než věky, které přijdou!
Ať Oswald svojí láskou jak chce skučí,
ať Osmond zařikadla na mě mručí:
k milování mou duši nedonutí!

ARTUŠ Cože? Ten kouzelník to taky na tě
zkoušel? I Osmond je můj sok?

EMMELIN Ano, ale
hnusil se mi, už když jsem byla slepá!
Hlas má ohyzdný, dech mu smrdí sírou;
poprvé v životě jsem byla ráda,
že jsem slepá a nemusím toho
pekelníka vidět!

FILIDEL Mně teď nezbývá než poblahopřát
k čerstvě zrozenému čistému zraku.
Konečně vidí tvé oči, koho
miluje tvé srdce... –
Ticho! Padáme! Nepřítel se blíží!

(Vstoupí Merlin, obrací se k Artušovi.)

MERLIN Ano, pane! Už tak Riskujeme příliš!
Tvou omluvou je láska, mou – předtucha.
Spěchejme pryč, Osmond už všechno ví
a lačný pomsty rychle spěchá sem!

ARTUŠ Tak pojďme! Emmelin, ty půjdeš se mnou...

MERLIN Ne, poutá ji zde příliš silné kouzlo,
které může být zrušeno pouze
spolu se zakletým lesem. Zatím je
mé umění marné. A ty, Emmelin,
se neboj: Nad tvou poctivostí nemá
čarodějník Osmond vůbec žádnou moc.

EMMELIN Tak sbohem, loučím se. Když budeš pryč,
(k Artušovi) tak v tomto zrcadle, kam ses díval ty,
uvidím tebe. A když ne, budu
tak dlouho na tě myslet, až mé srdce
vykreslí tvůj obraz v mé duši.

ARTUŠ Kdekoli budu, má duše zůstává
s tebou; odchází jen můj stín. Neboť
láska je šťastná pouze a jen ve dvou.
Jen chvíli, jak v dubnu, hřál mě slunce svit;
bez tebe budu sám jen zimou mřít.

*(Artuš a Merlin odejdou, druhou stranou vstoupí Osmond,
zírá na Emmelin, ona na něho.)*

EMMELIN Matyldo, chraň mě před tou strašnou zrůdou,
je zlá už na pohled! Řekni mi: Znáš ho?

MATYLDA Jistě, je to ten Oswaldův kouzelník.

EMMELIN A on je – muž? Je tak jiný než Artuš!

OSMOND No to mě teda podrž! Ona vidí!

EMMELIN Chci tě nevidět, ale nejde to!
Nechci tě vpustit za svá víčka, zrůdo,
zavírám oči, a vidím tě stále!
Tvá ohavnost se mi vkrádá do duše,
kde chci mít jenom svého Artuše.

OSMOND Och, příliš pozdě jsem se dozvěděl,
(stranou) že Merlin a ten její milý jsou zde.
Dostat se k ní dřív, dokud byla slepá,
byla by do mě celá žhavá... Musí být mou!

EMMELIN Zapřísahám tě, stvůro! Řekni: Co tu chceš?
A jestli to umíš, vylepši aspoň trochu
ten svůj Gesicht – je hrůza na tě hledět!

OSMOND Mé jméno je Osmond, mé řemeslo – láska!

EMMELIN Troufám si říci, že tvá ošklivost
ti brání přesně v tom, co bys tak rád.

OSMOND Husté obočí a zanedbaný vous
uráží tvůj zrak? To jsou ale znaky
muže! Jemňůstky ženu neukojí.
Probud' v sobě ženu! Poznej rozkoš lásky!

EMMELIN Láska od příšery – příšerná láska!

OSMOND Pojd'! Bud' mě miluj, nebo láskou trp!
Neostýchej se, já jsem tu teď pánem.

EMMELIN Ale, opravdu? Kdypak ti měl Oswald
předat moc? Piš si, že mu to nahlásím!
Jsem teď sice jeho zajatkyně...

OSMOND Tak to jsi zajatkyně mého vězně!
Vrátil se z bitvy unavený, žízňivý.
Požádal mě o nápoj a já mu tam
přimíchal silný uspávací lektvar.
Pili hltavě, on i jeho přítel,
a hned upadli do hlubokého spánku.
Uvrhl jsem je do nejhlubší kobky,
bydlí teď mezi zmijemi a hady,
za postel mají pryčnu, na ní kal a bláto,
přes jejich tváře běhají krysy
a slizké ropuchy se přes ně plazí...

Celá pevnost je v mých rukou! Chápeš,
jsi má, ne Oswaldova otrokyně!

MATYLDA Ta zrůda pouští hrůzu do mých žil.

EMMELIN Mě z toho mrazí. Kouzlo přimrazilo
mé nohy k zemi!

OSMOND Však láskou roztaješ!
Láska hřeje i v zemích věčného ledu,
kde bledá severní polární hvězda
vysoko dlí a dumá nad zimou...
I tam, nad sněhem, kraluje láska!
Malá ukázka: Má kouzelná hůlka
promění známé vlhého britského klima
na nejsevernější mrazivý Island,
kde hrdý bůžek, pohrdaje zimou,
poskakuje přes sněhové závěje
a svou vřelostí hřeje víc než slunce!

(Osmond udeří hůlkou do země. Scéna se promění ve vyhlídku zimy v krajinách
věčného ledu. Sestoupí Kupid.)

[20 – Preludio]

[21 – Cupido]

Cupid

What ho, what ho !
Thou Genius of the this isle, what ho !
Ly'st thou asleep beneath those hills of snow ?
Stretch out thy lazy limbs ; awake, awake,
And winter from thy furry mantle shake.

Kupid

Hej hou! Tak hou!
Ty duchu ostrovní, tak hou!
Proč ty věčně spíš pod sněhu hromadou?
Své údy líné vztyč! Probuď se hned!
A zimu z kožichu si rychle smet!

(Zjeví se Duch mrazu.)

[22 – Genio del freddo]

(Cold) Genius

What Power art thou, who from below
Hast made me rise, unwillingly, and slow,
From beds of everlasting snow ?
See'st thou not how stiff,
how stiff, and wond'rous old
Far unfit to bear the bitter cold ?
I can scarcely move, or draw my breath ;
Let me, let me, let me freeze again to death.
let me, let me freeze again to death.

Duch mrazu

Mě shůry síla táhne výš!
Proč mám teď vstát? Já jít chci zpátky spát
pod sníh a mráz, v svou dávnou skrýš!
Víš, jak duch jsem ztuh', jsem ztuh',
již nejsem mlád:
již nejsem fit, bych snášel ostrý chlad.
Rád bych zpátky leh' a nabral dech:
Nech mi, nech mi, mráz mi nech,
vrať mi zpět můj mráz, ať zemřu zas.

[23 – Cupido]

Cupid

Thou doating fool, forbear, forbear ;
What ! dost thou dream of freezing here ?
At Love's appearing, all the sky clearing,
The stormy winds their fury spare :
Thou doating fool, forbear, forbear ;
What ! dost thou dream of freezing here ?
Winter subduing, and spring renewing,

Kupid

Ty blázne starý, zadrž jen,
pročpak tu sníš svůj zmrzlý sen?
Láska když přijde, hned slunce vyjde,
vichřic hněv já vždy odvrátím!
Ty blázne starý, zadrž jen,
pročpak tu sníš svůj zmrzlý sen?
Zima se krátí, jaro se vrátí,

*My beams create a more glorious year.
Thou doating fool, forbear, forbear;
What ! dost thou dream of freezing here ?*

[24 – Genio del freddo]

(Cold) Genius

*Great Love, I know thee now ;
Eldest of the gods, the gods art thou :
Heaven and earth by thee were made ;
Humane Nature is thy Creature,
Every where, every where, every where
thou art, thou art obeyed.
Every where thou art obeyed.*

[25 – Cupido]

Cupid

*No part of my dominion shall be waste ;
To spread my sway, and sing my praise,
Even here, even here, I will a people raise,
Of kind embracing lovers, and embraced.*

[26 – Preludio]

(Kupid mávne svou hůlkou, za ní se otevírá scéna a zjevuje se vyhlídka ledu a sněhu až do konce pódia. Objeví se zpěváci a tanečníci, muži a ženy.)

[27 – Coro]

Chorus of Cold People

*See, see, see, see, see, ...
see, see, we assemble
Thy revels to hold ;
Though quiv'ring with cold,
We chatter, chatter ...
chatter and tremble.*

[28 – Cupido e Coro]

Cupid

*'Tis I, 'tis I,
'tis I, that have warmed ye :
In spight of cold weather,
I've brought ye together :
'Tis I, 'tis I, 'tis I, that have warmed ye.*

Chorus

*'Tis Love, 'tis Love,
'tis Love, that has warmed us;
In spight of cold weather,
He brought us together :
'Tis Love, 'tis Love,
'tis Love, that has warmed us.*

[29 – Duetto]

Cupid & (Cold) Genius

[1.]

*Sound a parley, ye fair, and surrender ;
Set yourselves and your lovers at ease ;
He's a grateful offender
Who pleasure dare seize :
But the whining pretender*

*celý rok paprskem prozářím.
Ty blázne starý, zadrž jen,
pročpak tu sníš svůj zmrzlý sen?*

Duch mrazu

*Rád, Lásko, tě poznávám;
dřív než bůh jsi, než já sám!
Nebe tvé i země chrám,
lidí rasa, vše – tvá krása!
Všude tam, všude tam, všude, kde jsi,
vládneš, vládneš nám!
Všude, kde jsi, vládneš nám!*

Kupid

*Zde každá část mé říše má svůj růst,
tak šíří se má moc. Jen žádný půst!
Zplodím zde též svých milovníků rád,
co náruč něžnou má a chce míti rád.*

Sbor zmrzlých lidí

*Sem sešli jsme se ...
sem sešli jsme se rázem:
chcem s tebou pookrát,
ač třese s námi chlad,
chrup cvaká, cvaká ...
cvaká tím mrazem.*

Kupid

*To já, to já,
to já vás ted' hřeji:
Vzdor zimní době
já přived' vás k sobě:
To já, to já, to já vás ted' hřeji.*

SBOR

*To láska jen,
to láska nás hřeje;
Vzdor zimní době
máme blíž k sobě:
To láska jen,
to láska nás hřeje.*

Kupid a Duch mrazu

[1.]

*Vyhlaste smír, milovníci! Vzdejte boje,
velte „Pohov!“ sobě i svým milým.
Mile se proviní,
kdo potěšení svého se chopí:
leč fňukající nápadník*

Is sure to displease.

[2.]

Since the fruit of desire is possessing,

'Tis unmanly to sigh and complain ;

When we kneel for redressing,

We move your disdain :

Love was made for a blessing,

And not for a pain.

CHORUS

'Tis love, 'tis love ...

nebude uspokojen.

[2.]

Dokud plod touhy je u nás k máni,

je zbabělé vzdychání a nařikání;

když si kleknem ku pokání,

vzbudíme jen pohrdání:

láska je dána pro požehnání,

nikoli pro žal.

SBOR

To láska jen, ...

[30 – Finale del terzo atto, Hornpipe]

(Tanec, po kterém zpěváci a tanečníci odejdou.)

EMMELIN Kdybys byl sám na světě, nechci tě!

Mé oči chtěly vidět tanec, ale

tys mně předvedl – trapnou šou!

Muži a ženy šoupali nohama

po scéně, prostopášně kolem sebe

kroužili, navzájem se naháněli...

To byl teda balet!

OSMOND **Jen se neupejpej! A odkdy jsi znalec tance?**

Mlč! To teď bude pravý balet, hezky pěkně

podle mého gusta! Nebraň se mi!

(Sápe se na Emmelin.)

EMMELIN **A ty, zas podle mého gusta, jsi ze všech**

démonů nejodpornější! Bez kouzel

a násilí bys nedokázal nic!

OSMOND Dobrý nápad s tím násilím! Ty máš ale

choutky! Hned tvůj chtíč uspokojíme!

(Začíná se jí zmocňovat a oba spolu zápasí. Zpoza scény se ozve Grimbald.)

GRIMBALD Hej! Pomóóc! Mistře, pomoz mi!

OSMOND **Kdo je to?**

Á, Grimbald! – Pomoz ty mně! Na půl úvazku!

Je to tvá práce, ne?, asistovat mistrovi:

smilnit, prznit, kur-...

GRIMBALD ...-va! Nemůžu se hnout!

Ten Filiprdel mě zamotal – do řiti! –

do síti... Svatá slova na mě házel,

snad mě chtěl pokřestit, či co! Jsem spoután!

OSMOND Vždyť už jdu. Když ta svatá slova odřikám

pozpátku, budeš volný.

(k Emmelin) **A ty – svolná!**

Bud' k mému smilnění přidáš své úsilí,

sic přijde na přetřes – domácí násilí!

(Osmond odchází.)

EMMELIN Kdo mě teď ochrání? Vyslyš mě, nebe!
Dej pomoc dívce, jež pokorná jest;
shlédni a ochraň mou nevinnou čest!

(Emmelin a Matylda odcházejí.)

Konec 3. dějství

DĚJSTVÍ IV.

1. scéna

(Vstoupí Osmond osamocen.)

OSMOND Násilím jsem si vydobyl panství,
tak si teď dopřeju i rozkoš lásky!
Vezmu to z gruntu, servítky stranou:
Tu, co mi tak rozechřála krev, prostě
přefiknu!

(Zdá se, že odchází. Vstoupí Grimbold a střetává se s ním.)

GRIMBALD Zpomal, mistře! Nebezpečí!
Shůry se snáší mrak a nese v sobě hněv
nebes! Bouchne ti to přímo nad hlavou!

OSMOND Ty duchu zlomyslný, co mi lžeš!
Nestráží mě snad v lese armáda
zlých duchů? To mám za to, že jsem tě
vysvobodil ze zakletí? Tak padej
na výzvědy! Strom od stromu pečlivě
zkontroluj, zda jsou ďábli ve službě.
Dělej, za co tě platím, duchu líná!
Zjisti, jestli něco nehrozí. Běž!

GRIMBALD Zklamal kdy ďábel ve své horlivosti?
Zato ty, smrtelníku ubohý,
klameš sám sebe! Já už v lese byl,
víme? Tvůj úhlavní nepřítel, Artuš,
je blízko. A Merlin? Ten vtipně využil
tvé nepřítomnosti a rozluštil
tvá zaklínadla. Má tě v hrsti, zdolá tě!

OSMOND Čert je všecky vem i s tím Merlinem!
Zakleju všechno znova, ale jinak!
To bude jiné kouzlení, však uvidíš!
Dřív jsem jen pouštěl hrůzu, děs a strach;
teď budu kouzlit sladkým vmlouváním,
marnou nadějí, soucitem, ba citovým

vydíráním! Chtěli kouzla, maj' je mít!

**Když pomyslí si: „Les je bez okovů,“
tak aby, blázni, začali hned znovu!**

*(Odejde Osmond a Grimald. Jinými dveřmi vstoupí Artuš a Merlin.
Scéna začarovaného lesa pokračuje.)*

MERLIN Sem ještě vstoupit smím, však o kus dál
je čarovný val a za ním klam a mam.
Nepůjdu tam, jen radu ti dám.

ARTUŠ Tak porad', a co zbývá, zvládne můj meč!

MERLIN Má rada zní: „Co zříš, je přelud pouhý!“
Tak běž a dobré hvězdy at' jsou s tebou.

ARTUŠ Žádný strach.

MER. (stranou) Přesto, pro svůj větší klid
nechám tu svého Filidela: Půjde
v jeho stopách s mou kouzelnou hůlkou.
Jak se jí dotkne d'ábla, kouzlo zmizí
a zlý duch, at' se skryl pod jakoukoli
podobou, hned ji opustí a zpět se
v d'ábla promění. –

(k Artušovi)

Sbohem, hodně štěstí.

(Merlin odchází)

ARTUŠ (kráčí) Zatím – nic. Žádné hradby z plamenů,
žádné město s oplzlými démony,
co se zdaleka šklebí na cimbuřích...
Je to vůbec ten les? To se mám bít
s tímhle háječkem? Kde je děs a hrůza?
Merlin se mýlil. – Psst! Hudba! Ptačí zpěv!

*(tichá hudba) - **/ hudba ztracena ...*

... lze dát menuet z Purcellovy kantáty „Hark, Damon, hark“, (Z541)

Že by mě samo Peklo chtělo
pobavit jako nezvaného hosta?
Tak přidejte! Víc rozkoší! Víc divů!

(hudba zareaguje...)

Zde potůček mi ukazuje cestu...
Na uvítanou – zlatý most... Snad léčka
pro nepozornou nohu? To mám jako
zakopnout a sletět do plytkých vln?
Jen si, ty lese, veď svou „válku“! Zkoušej
na mě vodu i oheň, třeba všechny
své živly naráz, já jdu klidně dál.

*(Jakmile se dostane na most, z vody vystoupí dvě Sirény,
ukazují se do půl pasu a zpívají.)*

(Divertimento dei sortilegi)

(Divertimento plné kouzel)

1 Syren

*O pass not on, but stay,
And waste the joyous day
With us in gentle play :
Unbend to love, unbend thee :
O lay thy sword aside,
And other arms provide;
For other wars attend thee,
And sweeter to be tried.*

Chorus

For other wars, &c.

[31 – Due Sirene]

Both

*Two daughters of this aged stream are we ;
And both our sea-green locks
have comb'd for thee;
Come bathe with us an hour or two,
Come naked in, for we are so ;
What danger from a naked foe ?
Come bathe with us, come bathe, and share,
What pleasures in the floods appear.
We'll beat the waters till they bound,
And circle, round, around, around,
And circle round, around.*

1 Siréna

*Neodcházej, zůstaň stát
a s potěchou marni den
s námi něžnou hrou.
Vzdej se lásce, jen se vzdej:
odlož svůj meč klidně dál,
jiné zbraně nachystej;
v jinou válku raděj spěj,
a sladší! Zkus ji hned.*

SBOR

V jinou válku atd.

Obě Sirény

*Jsmo dvě dcery prastarého pramene,
obě pro tě pročesaly
mořskou zeleň v něm;
k nám se koupat pojď, hodinku či dvě,
přijď nahý, jak jsme my:
Jakou je hrozbou nepřítel nahý?
S námi se koupej, s námi se děl,
potěchu v záplavě vod s námi měj;
zčeríme vody až po okraj sám,
kroužíme vodou, hned sem a zas tam,
kroužíme sem a zas tam.*

ARTUŠ

**Jaká to rozkoš se vlévá do mých žil!
Moh' bych se zdržet, nechat se svést... –
Ne, volá Čest! – Ale nač ten spěch?
Jen se v krčmě lásky obsloužití nech!
Ach, čím víc zírám, tím víc je chci mít! –
Sbohem! Odcházím, krásné iluze,
dokud mám ještě sílu říci „sbohem“.
Jen s půlkou duše potácím se pryč... však
ústup to vítězný, stál mě půl sil;
kdo s vámi bojoval, nezvítězil.**

(k Sirénám)

(Když kráčí vřed, zpoza stromů vycházejí ven Nymfy a Sylváni . Spodní a dva vysoké hlasy zpívají následující píseň – menuet. Při písni tancují, všichni s větvíčkami v ruce.)

[32 – Passacaglia per orchestra, soprano, controtenore, basso, sei solisti e coro.]

Nymphs and Sylvans

[1.]

*How happy the lover,
How easie his chain,
How pleasing his pain ?
How sweet to discover
He sighs not in vain.
For love every creature
Is formed by his nature ;
No joys are above
The pleasures of love.*

[2.]

*In vain are our graces,
In vain are your eyes,*

Nymfy a Sylváni

[1.]

*Jak šťastný je milovník,
jak lehké jeho pouto,
útěšný jeho žal?
Jak sladké je vědět,
že touha bude odměněna.
Neb každý lásky tvor
je formován svým naturelem;
větší radost není
než lásky potěšení.*

[2.]

*K čem je náš pŕvab,
k čemu nám jsou oči,*

*If love you despise ;
When age furrows faces,
'Tis time to be wise.*

*Then use the short blessing,
That flies in possessing :
No joys are above
The pleasures of love.*

*když láskou pohrdáš.
Až věk zbrázdí tváře,
je rozumu čas.*

*Užij tedy krátké štěstí,
jež rychle pomijí:
Větší radost není
než lásky potěšení.*

ARTUŠ Čím jsou vaše radovánky oproti
mé lásce? Klamná faleš, zrádná rozkoš!
Klid'te se pryč, vy zrádní Sylváni!
Odtančete, krásné Nymfy! Táhněte
do noci, stepujte si třeba – *jako loni* – na Luně!

... jako loni = Znojmo 2009 Haydn: „Il mondo della Luna...“

(Zde tanečníci, zpěváci a Sirény zmizí.)

**Hle, jaký divný rozsochatý strom!
Není to sama Královna lesa?
Prstence vlasů kolem kmene, zde – ó!
jemné chloupky... Ta si ale musela
užívat při půlnočních sabatech!
Tuhle skácím jako první!**

*(Artuš udeří do stromu, udělá zářez, kterým vytryskne krev;
následuje vzdech, potom nářek.)*

**Ó, nebe! To není strom, je to stvůra!
Jak seknu, hned se řine krev, od meče
lítají krvavé třísky, krev barví zem!**

(Udeří znovu: zezadu se ozve hlas Emmelin.)

EMMELIN Ách, přestaň, máš-li srdce! Slituj se!
To nevzdychá nerozumný strom,
to nekrvácí pouhá rostlina!

ARTUŠ Mluv! Zapřísahám tě: Řekni mi, kdo jsi!
V žilách mi mrazí krev a srdce mi
buší, vlasy mi hrůzou stojí na hlavě,
hlas mi přeskakuje... Ptám se tě: Kdo jsi?

(Zpoza stromu se vynoří Emmelin, ukáže svou zkrvavenou paži.)

EMMELIN Podívej, koho jsi bezcitně zranil!
Pohled' na mou krev! To už je můj osud,
mít srdce zraněné od tebe, můj milý!

ARTUŠ Je to ona! Údivem snad zkamením!

EMMELIN Ukrutné kouzlo mě odvleklo až sem,
zlý Osmond mě zaklel do kůry
stromu. Musím tu stát v ponurých větrech,
v zimních vichřicích, v nepřízni počasí,
jsem připoutána k pekelnému lesu:
Kdykoli se meč nebo sekera

dotkne stromu, je zraněno mé tělo.
Skácíš mě, a zemřu.

ARTUŠ **Kdyby to byla
pravda, pak sám to kouzlo nikdy, nikdy,
nepřekonám. – A co když je to klam?
Zmiz, hustá mlho! Zmiz, kalný povlaku!
Pryč s tou věcí, co svádí můj zrak a sluch;
můj rozum totiž praví: To není ona!
Nuž tedy – rozhodnuto.**

(Tasí svůj meč, jakoby chtěl tít do stromu.)

EMMELIN **Tak dělej, barbare, a rozcupuj
moje beztak již zmrzačené údy!
Sekej do mě a zab mě, o to krutěji,
že je to – tvojí rukou!**

ARTUŠ **Nebesa, co teď mám dělat?**

EMMELIN **Odlož svůj pomstychtivý meč. Sám osud
se ptá: S kým tu chceš bojovat? Se mnou?
S pannou, co toužebně vzdychá láskou? –
Když tu nikdo není, užij potěšení!
Kvůli lásce vzdal ses lákání Sirén,
kvůli rozkoši zachovals mi věrnost:
Pospěš! Toužím po tvém objetí!**

ARTUŠ **Lásko! – Merline! – Komu teď mám věřit?**

EMMELIN **Sobě, svému mládí, své lásce, mně!
Jen kdo si užívá, moudrým se nazývá.
Ruku svou odzbroj, ať má se s ní spojí.**

ARTUŠ **Promiň, rozume, odkládám tvou zátěž.
Prý jsi byl stvořen pro blaho duše...
Pak měla být duše stvořena – bez těla!
Pokud měl Adam zhřešit tím, že se
zamiloval do první stvořené dívky,
pak ti, praotče lidí, odpouštím;
Ráj ti byl navždy ztracen, a tím i nám,
tvým synům...**

(Jde k Emmelin a stahuje si železnou rukavici. Na scénu se vyřítí Filidel.)

FILIDEL **Zadrž, nebohý člověče! Svou rukou
se zavazuješ k věčnému sňatku
s démonem! Přesvědčím tě! Stačí jen
mávnout kouzelnou hůlkou a hned té
krásce zmizí z tváře šminky pekla
a zjeví se nám – ďábel v plné krásce!**

*(Udeří Emmelin hůlkou a ta se hned propadne do země. Filidel utíká ke vzniklé propasti,
tahá z ní Grimbalda a svazuje ho.)*

Podívej, do čí náruče ses vrhal!

Seznamte se: Čistá panna Grimbalda,
nejhnusnější a nejpřízemnější,
nejodpornější démonice v pekle!

ARTUŠ Strach mě jímá, když pomyslím, jaké
nestvůře jsem se bezhlavě chtěl vydat!

FILIDEL Ted' pospěš se svou prací: Ještě dvě tři rány
a bude kouzlům konec: Les bude čistý.
Já zatím spoutám tu tvou „krásnou dámu!

ARTUŠ Tak pro jistotu: Zichr je zichr!
*(Udeří dvakrát či třikrát a strom se zhroutí. Nato se ozve rachot hromu
se strašným kvílením.)*

Hotovo! Stíny, co tu ještě zbyly,
jsou už jen obyčejný lesní soumrak. –
Tak neztrácejme čas, cesta je volná;
démoni, věční bezdomovci, zmizli. –

(Artuš kyne směrem k pevnosti.)

**A zítra z tamtěch věží, dřív než skončí den,
slunce budou zdravit moje vlajky jen!**

(Artuš odchází. Filidel se obrací ke Grimbaldovi:)

FILIDEL A ty, mrzoute, hybaj! Jsi můj otrok,
Tak dupej, blázne! A vem si – řetízek!

GRIMBALD Rozmačkám řetězy na slizký jed,
projde ti do rukou, pustíš mě hned!

FILIDEL Víš ty, že můžu mávnout kouzelnou
hůlkou a dalším jejím úderem tě
poslat do nitra země? Tam najdeš smrt;
pokud by ovšem démon mohl zemřít...

GRIMBALD **Ách, co by – kdyby,** Klidně mě tam pošli!
Budu ti vděčný, budu řvát radostí
přes celé peklo za tu „potupu“!
Jen mě odměníš za zlo, co jsem spáchal.

FILIDEL Tak to zas ne! Bude to jinak: Dokud
budeš vzdorovat nebeskému světlu,
ať do čela ti buší ranní červánky!
A dech, co dýcháš, ať je čerstvým vánkem,
tak protivným tobě a tvým špatnostem!
Takové jemňůstky ty nesnášíš,
jsi závislý na hrubé stravě zla.
Budeš se dusit přenádhernou krásou,
po síře lapat na čerstvém vzdoušku,
až dojdeš nebe, můj ty drahoušku!

Filidel odchází, táhne za sebou Grimbalda.

[33 -Fourth Act Tune: Air]

Konec 4. dějství

DĚJSTVÍ V.

1. scéna

(Vstoupí vyděšený Osmond.)

OSMOND Grimbald je zajat! Můj les je zničen!
Co se mnou teď bude? – Slyš! Bubny, trubky!

(Bubny a trubky za scénou)

To Artuš táhne dobýt mou pevnost.
Teď už mě zachrání jen Oswald. – Bude
ale bojovat za mě, když jsem jej zradil?
Za mě ne, ale za sebe, to jo,
nic jiného mu nezbývá... A já?
Rád budu zase sluhou svého pána.
Snad mě šéf nezabije, když mu předám
bujnou Emmelin... (ten si s ní teda
užije!) – Oswald je teď sice vojensky
slabší než Artuš, snad ale – z posledních
sil – zaberou má kouzla a rozpletou
sít' osudu.

Osmond odchází. Vstoupí Artuš, Conon, Aurelius, Albanact a vojáci.)

CONON Tak! Zbývá nám už úkol jediný.
Máme srdce pravých rodilých Britů:
Ztečí na pevnost korunujme den!

AURELIUS Náš nepřítel je slabý, nepočetný,
jeho vojsko, skleslé častými porážkami,
se plouží jako stíny mezi hradbami...

AURELIUS Často střídají stráž, utíkají
z boje a znakem jejich zoufalství je,
že spoléhají už jen na svou magii:
Selžou jim démoni, a hned se zhroutí!

ARTUŠ Nuže: Udeřte tam, kde vojsk je nejvíc.
ať to zkrátíme! Je to už jen banda
zbabělců. – Ale, co je tohle za vtip?

(Na druhé straně vstupuje Oswald, Guillamar a vojáci.)

Už jsem ani nedoufal, že se my dva
potkáme tváří v tvář!

(Oswald kráčí dopředu)

OSWALD Stateční Britové, stůjte! A ty, jejich

**přeslavný vůdce, poslyš, co ti saský
Oswald nabízí:**

(Jde blíž k Atrušovi)

Vítězství máš na dosah;
získáš je však odvahou, či štěstím?
**To nám teď pověz! Řekneš-li odvahou,
pak sám a bez svých armád pust' se do boje!
Slyš tedy, Oswald navrhuje toto:**
Nechme stát armády stranou a v boji
muže proti muži rozhodněme spor!
Odmítneš-li, pak celý svět i nebe
budou nám svědkem, že jsi jen se štěstím
získal svou Korunu a že ani svou
lásku si nezasloužíš!

ARTUŠ

**Nechci – jak
někdo – získat pověst bandity!**
Nevyčítám ti, že jsem nedávno
já sám tě na takový souboj vyzval.
Tys odmítl, já tvou výzvu přijmu,
a s radostí! Mě neodradí, jak
tebe, strach z prohry a ostudy. Naopak!
**Jako Æneas, můj dávný slavný předek,
uprostřed trójských a rutilijských
oddílů vybojoval Korunu
a lůžko jasné Lavinie, tak se
střetnu já s tebou: ve férovém v boji!
A podle věštby zvítězím jak on! –**

(ke svým mužům)

Ustupte! –
Když mě zabije nebo když se vzdám,
ať se mě Britové zřeknou jako
svého krále-zbabělce; Sasové
ať se pak - jako dřív - těší slávou
našeho Ostrova. Tak platí, tak
přisahám!

OSWALD

Přisahat nemusíš,
tvá čest mi dostačí i bez přísah. –
A já když zemřu, nebo se ti vzdám,
tvá bude Koruna i Emmelin.

ARTUŠ

**Tak to máme hned – Koruny dvě.
Dost řečí, dlouho již nebe i slunce
čekaly na náš slavný boj a naše zbraně!**

*(Obě armády opouštějí jeviště. Artuš a Oswald spolu bojují,
po několika výpadech a krytech (obranách) se oba ukazují velmi zraněni
– herci totiž mají u sebe skryty houby namočené v krvi –
Artuš mezi stromy klopýtne, Oswald se na něj vrhá, oba povstávají, Artuš jej opět zraní,
Oswald ustupuje. Zpoza stromů vstoupí Osmond, svou hůlkou vyrazí Artušovi meč z ruky
a zmizí. Oswald pronásleduje Artuše.
Vystoupí Merlin, dává Artušovi svůj meč a odchází.
Oba opět zápasí, Artuš v pádu odzbrojuje Oswalda a vítězí.)*

ARTUŠ **Priznej svou porážku! Pros o svůj život!**

OSWALD **Nemá cenu jej žádat, je ve tvé moci.**

ARTUŠ **Jen si svůj život vem – jako můj dar.**

OSWALD **Slabý dar! Bez říše, svobody, lásky...**

(Zatímco za scénou znějí fanfáry oznamující Artušovo vítězství, Artuš s Oswaldem se spolu radí.)

OSWALD **Jako svému nepříteli mi dáváš
příliš mnoho, jako soku v lásce zas
příliš málo...**

ARTUŠ **Tvůj život, volnost i čest ti zaručím,
jen odved' Sasy zpět, k jejich Labi;
tebe pak ustanovím vládcem v Kentu –
a Kent byl kdysi darem Vortigerna
Hengistovi za jeho krásnou dceru.
Britové už nikdy nebudou úpět
pod cizí mocí, budou panovat
ve své zemi, zasvěcené svobodě
a právům, trvajícím věky věků.**

OSWALD **I kdybys dával víc, já nepřijímám.
Odmítl bych i celou Británii
a neměl žádné jiné pány, než – bohy.**

(Na jedné straně vstoupí Merlin, Emmelin s Matyldou, Conon, Aurelius s britskými vojáky, nesoucími standardu se zobrazením Krále Artuše. Na druhé straně – Guillamar a Osmond se saskými vojáky, skládajícími své vlajky k zemi. Artuš přichází k Emmelin a objímá ji.)

ARTUŠ **Konečně! Konečně tě objímám!
Záludné hvězdy spikly se proti nám;
tak dlouho držely nás od sebe!**

EMMELIN **Naše srdce si patří navzájem.
Nebe chybovalo, když stvořilo
kohosi třetího, kdo postavil se
mezi nás a jen bránil naší lásce.**

OSWALD **Když vás tak vidím, nezůstal bych tu
ani za dvě Británie!**

(Merlin ukazuje na kouzelníka Osmonda)

MERLIN **Chopte se té zrůdy, plné nevděku!
Že zradil svého pána, uvrhněte jej
v hluboký žalář, kde on sám krutě
věznil a trýznil vznešeného Oswalda.**

OSMOND Tak to mi bude vskutku vyhovovat:
Čím hlouběji, tím blíže k mým přátelům!
Ušetřím cestu d'áblu Grimbaldovi,
až si pro mě jednou přijde.

(Osmond je odváděn pryč. Merlin se obrací k Artušovi)

MERLIN Tou cennou palmou vítězství a skvělým
činem dal jsi dnes celé Británii
svobodu. Cizí armády jsi zahnal,
právem ti náleží budoucí sláva:
v trojici nejzáslužnějších křesťanů
ty budeš první! Potěš zrak i duši
a viz, co příští věky přinesou:
Nádheru, slávu, hojnost našeho
Ostrova, jenž jak nedozrálé rudné
zlato ve sluji čeká s nadějí
na shovívavé teplo Nebe, aby
vše bylo povoláno vzhůru, ke světlu! –

(Merlin se obrací k Oswaldovi)

A ty, statečný saský princ,
našimi triumfy nepohrdej!
Jednou se spojí Britové se Sasy
v jediný národ se společnou řečí
a společnou budeme míti i víru;
dřívější soupeři ve věčném smíru.

*(Merlin mávne svou hůlkou, scéna se mění a objeví se britský oceán ve vichřici.
Ve vzduchu se na oblaku vznáší Æolus, čtyři větry spolu zápasí, rozpoutají vichřici,
kterou Æolus uklidní.)*

[35 – Eolo]

Æolus

*Ye blustering brethren of the skies,
Whose breath has ruffled all the watry plain,
Retire, and let Britannia rise,
In triumph o'er the main.
Serene and calm, and void of fear,
The Queen of Islands must appear :
Serene and calm, as when the spring
The new-created world began,
And birds on boughs did softly sing,
Their peaceful homage paid to man ;
While Eurus did his blasts forbear,
In favour of the tender year.
Retreat, rude winds, retreat,
To hollow rocks,
your stormy seat ;
There swell your lungs,
and vainly, vainly threat.*

Æolus

*Vy zuřiví bratrové nebes,
jejichž dech rozčeřil mořskou pláň,
ustupte a nechte Británii povstat
v triumfu nad pevninou.
Zklidněte se, utište se, obav zanechte:
Královna Ostrovů se jistě zjeví!
Zklidněte se, utište se, jako když jarem
nově stvořený svět se započíná
a ptáčci ve větroví něžně zpívají:
jejich pokojná pocta náleží člověku,
když Eurus ztlumil své poryvy,
v přízeň milého roku.
Ustupte, drsné větry, ustupte
do horských proláclin,
do svých bouřných sídel;
Tam dujte ze svých plic,
tam marně, marně si vyhrožujte.*

[36 – Sinfonia]

(Æolus, král větrů, vystupuje a čtyři větry odlétají. Scéna se otevírá a objevuje se klidné tiché moře až na konec scény. Vynoří se Ostrovy za zvuku jemné melodie; postava Británie posazená na Ostrovech (na trůnu), rybáři u jejích nohou, atd. Melodie se mění; rybáři jdou na břeh a chvíli tancují. Potom na scénu přicházejí Pan a Nereida a zpívají.)

[37 – Duetto e coro]

Pan and Neriede

*Round thy coasts, fair nymph of Britain,
For thy guard our waters flow :
Proteus all his herd admitting,
On thy greens to graze below.
Foreign lands thy fishes tasting,
Learn from thee luxurious fasting.*

[38 – Trio]

CONTRALTO, TENORE E BASSO

[1.]

*For folded flocks, on fruitful plains,
The shepherd's and the farmer's gains,
Fair Britain all the world outvies ;
And Pan, as in Arcadia reigns,
Where pleasure mixt with profit lies.*

[2.]

*Though Jason's fleece
was fam'd of old,
The British wool is growing gold ;
No mines can more of wealth supply :
It keeps the peasant from the cold,
And takes for kings the Tyrian dye.*

Pan a Nerieda

*Kolem tvých břehů, krásná nymfo Británie,
na ochranu tvou naše vody proudí:
Proteus všechna svá stáda přivádí
na tvé pažitky, abych se po nich pásala.
Cizí země užívají si tvých ryb,
znají ten tvůj rozmařilý púst.*

CONTRALTO, TENORE E BASSO

[1.]

*Pro ohrazená stáda na úrodných pláních
pastýři a sedláci bohatnou,
Čestná Británie celý svět překonává;
jako Pan, který panuje v Arkádii,
kde jest rozkoš smíšená s prospěchem.*

[2.]

*Zatímco Jásónovo rouno
bylo starým dobám slavně známo,
britská vlna ve zlato se mění;
žádné doly nemohu dát víc bohatství:
ona chrání sedláky před chladem
a dává nám pověst králů týrského purpuru.*

Text Merlina str. 41

(Poslední strofa je zpívána Panem a Nereidou znova, pak je předešlý tanec variován. Vstupuje Comus se třemi sedláky, kteří střídavě zpívají následující píseň.)

[39 – Comus e i contadini]

Comus

*Your hay it is mow'd, and your corn is reaped,
Your barns will be full, and your hovels heaped :
Come, my boys, come; come, my boys, come ;
And merrily roar out harvest Home ;
And merrily roar out harvest Home.*

Chorus

Harvest home, &c.

1. Man

*We ha' cheated the parson, we'll cheat him again;
For why should a blockhead ha' one in ten ?
One in ten, one in ten,
For why should a blockhead ha' one in ten ?
For why should a blockhead ha' one in ten ?*

Chorus

*One in ten, one in ten
For why shou'd a Blockhead ha' one in ten?*

2. Man

Závěr opery

Comus

*Když úroda plodů a obilí
nám spíše i stodoly naplní,
pojd' me pít, pojd' me pít,
je úroda pod střechou, pojd' me pít,
je úroda pod střechou, pojd' me pít!*

SBOR

Pojd' me pít atd.

První sedlák

*My podfoukli faráře, at'si má vztek:
ted', troubo, si přijd' pro svůj desátek!
Desátek, desátek,
ted', troubo, si přijd' pro svůj desátek,
ted', troubo, si přijd' pro svůj desátek!*

SBOR

*Desátek, desátek,
ted', troubo, si přijd' pro svůj desátek!*

Druhý sedlák

*For prating so long like a book-learned sot,
Till pudding and dumplin burn to pot,
Burn to Pot, burn to Pot,
Till pudding and dumplin burn to pot,
Till pudding and dumplin burn to pot.*

Chorus

Burn to pot, &c.

3. Man

*We'll toss off our ale till we cannot stand,
And hoigh for the honour of old England :
Old England, old England,
And hoigh for the honour of old England,
And hoigh for the honour of old England.*

Chorus

*Old England, Old England,
And Hoigh for the Honour of Old England.*

*Než učené kázání odhučel,
tak v hrnci měl knedlíky na uhel
spálené, spálené,
tak v hrnci měl knedlíky spálené,
tak v hrnci měl knedlíky spálené!*

SBOR

Spálené atd.

Třetí sedlák

*Teď – kdo kolik snese, at' vypije
na Čest naší prastaré Anglie!
Anglie, Anglie!
Na Čest naší prastaré Anglie!
Na Čest naší prastaré Anglie!*

SBOR

Anglie, Anglie!

Na Čest naší prastaré Anglie!

(Tanec se mění v kolový lidový tanec. Vstoupí Venuše.)

[40 – Venere]

Venus

[1.]

*Fairest Isle, all isles excelling,
Seat of pleasures and of loves;
Venus here will chuse her dwelling,
And forsake her cyprian groves.*

[2.]

*Cupid, from his favourite nation,
Care and envy will remove ;
Jealousy, that poisons passion,
And despair, that dies for love.*

[3.]

*Gentle murmurs, sweet complaining,
Sighs, that blow the fire of love ;
Soft repulses, kind disdainings,
Shall be all the pains you prove.*

[4.]

*Every swain shall pay his duty,
Grateful every nymph shall prove ;
And as these excel in beauty,
Those shall be renowned for love.*

Venuše

[1.]

*Nejkrásnější Ostrove nad všechny ostrovy,
sídlo rozkoši a lásky:
Venuše si zde chce zvolit svůj příbytek
a opouští své háje kyperské.*

[2.]

*Kupid ze svého oblíbeného národa
odstraní starosti a závist;
i žárlivost, jež otravuje vášeň,
i zoufalství, jež usmrcuje lásku.*

[3.]

*Něžné šeptání, sladká stýskání,
vzdechy, jenž roznítí oheň lásky,
zdvořilá odmítání, něžná pohrdání,
to budou všechna "trápení", jež zakusíš.*

[4.]

*Každý nápadník splní svou povinnost,
každá nymfa vděčnost projeví;
a jako ony vynikají v kráse,
oni zase láskou se proslaví.*

[41 – Duetto]

(SONG by Mr. HOWE.)

She

[1.]

*You say, 'tis love creates the pain,
Of which so sadly you complain ;
And yet would fain engage my heart
In that uneasy cruel part :
But how, alas ! think you, that I
Can bear the wound of which you die !*

He

[2.]

(Píseň od pana Howa:)

Ona

[1.]

*Říkáš, že to láska činí bolest,
kterou se tak smutně teskni,
přec radostně mi jímáš srdce
v té tísnivé a kruté části:
ale jak, běda, myslíš, že já
mohu snášet rány, jimiž ty umíráš?*

On

[2.]

*'Tis not my passion makes my care,
But your indifference gives despair ;
The lusty sun begets no spring,
Till gentle showers assistance bring :
So love, that scorches and destroys,
Till kindness aids, can cause no joys.*

She

[3.]

*Love has a thousand ways to please,
But more to rob us of our ease ;
For wakeful nights, and careful days,
Some hours of pleasure he repays ;
But absence soon, or jealous fears,
O'erflow the joys with floods of tears.*

He

[4.]

*By vain and senseless forms betrayed,
Harmless love's the offender made ;
While we no other pains endure,
Than those, that we ourselves procure ;
But one soft moment makes amends
For all the torment that attends.*

Chorus of Both

[5.]

*Let us love, let us love, and to happiness haste:
Age and wisdom come too fast ;
Youth for loving was designed.*

He

I'll be constant, you'll be kind.

She

You'll be constant, I'll be kind

Both

*Heaven can give no greater blessing
Than faithful love, and kind possessing.*

*Není mou vášní mít o to starost,
ale tvá lhostejnost činí mě zoufalým.
Životodárné slunce jaro nepřivolá,
aniž jemné dešťíky přinesou pomoc:
Tak také láska, která žhne a ničí,
bez pomoci laskavosti radost nedodá.*

Ona

[3.]

*Láska má tisíc způsobů, čím potěšit,
ale má víc, čím náš klid krade:
Bezesné noci a ustarané dny
hodinami rozkoše odmění,
brzy (nato) zas odloučení či žárlivé obavy
odplaví nám radost v záplavách slz.*

On

[4.]

*Je-li marnivostí a hloupostí zrazena,
stává se z nevinné lásky zločinec:
jinou bolest nevydržíme
než tu, co si sami způsobíme:
jedna něžná chvílka však učiní nápravu
za všechno to trápení, jež nás navštěvuje.*

Oba

[5.]

*Milujme, milujme a ke štěstí spějme,
vždyť stáří a moudrost přijdou tak brzy:
mládí pro lásku stvořeno jest.*

On

Já budu věrný, ty buď milá.

Ona

Já budu věrná, ty buď milý.

Oba

*Nebe nemůže dát větší požehnání
než věrnou lásku a to, že si patříme.*

[42 – Musica di tromba (bellico concerto)]

*(Scéna se nahoře otevírá, objevuje se insignie Podvazkového řádu.
Vstoupí Čest, následována hrdiny.)*

MERLIN

**Právě teď vstupují – stateční Britové!
Všechny naše nepřátele vyženou:
z moře i země. Jen hled'te vzhůru,
co slávy sklídí budoucí rekové!
A zde přítomná Čest je do té výše
dovedla; tak at' sama Čest svou věčnou
písni vše za nás nyní vyzpívá:**

[43a – L'Onore]

Honour

[1.]

*St. George, the patron of our isle,
A soldier, and a saint,
On that auspicious order smile,*

[1.]

*Svatý Jiří, patrone našeho Ostrova,
Vojine a taktéž Světče,
dej povel blažený: Přízniv buď tomu,*

Which love and arms will plant.

[43b – Coro]

CHORUS

[2.]

*Our natives not alone appear
To court this martial prize ;
But foreign kings, adopted here,
Their crowns at home despise.*

[3.]

*Our Sovereign high, in awful state,
His honours shall bestow ;
And see his sceptred subjects wait
On his commands below.*

co v lásce a zbraních má svůj růst.

SBOR

[2.]

*Naši obyvatelé nebudou sami,
kdo ctí tento válečný Řád;
i cizí králové, korunovaní zde u nás,
svými dřívějšími Korunami opovrhnou.*

[3.]

*Naše panovnická Výsost v úctyhodné nádheře
Své vyznamenání udělí
a uzří, jak Jejimu Žezlu poddani
čekají ponížene na Její rozkazy.*

2 (SBOR (Full-Chorus) – závěrečná píseň. Po ní – Grand Dance.

Artuš pak promlouvá nejdříve k Merlinovi, potom ke všem přítomným.

ARTUŠ

**Co potěší, to Merlin zjevil skvěle
a moudře skryl, co k neradosti vede.
Hra o lásce a kruté válce byla,
snad pobavila, v něčem poučila:**

- 1 Zůstaňme hrdi, že máme svůj stát
(úzkost by byla na Osud se ptát).
Ten zástup hrdinů dostačí si sám,
až bude čelit času pohromám.
A proč jsme válku tolik vychválili?
Vítězství předků dává v žití síly!
Tak pospěš každý, podíl slávy vem
a chvalných předků řid' se příkladem.**

(Všichni odcházejí.)

K O N E C .

Český překlad :
© Vladimír Chytil, 2010

.....
vladchvtil@seznam.cz